1. *Pitäisikö alle 18-vuotiailla olla jatkossakin mahdollisuus saada poikkeuslupa avioliiton solmimiseen alaikäisenä*

   Ei.

   Perustelut

   Poikkeuslupahakemusten määrä on viime vuosina jatkuvasti laskenut, ja jos vuosittain käsitellään 10–30 hakemusta, voidaan perustellusti kysyä, onko poikkeuslupajärjestelmän ylläpitäminen enää tarkoituksenmukaista. Perusteena poikkeusluvan myöntämiselle ovat AL:n 4.2 §:n mukaan erityiset syyt. Tällaisiksi syiksi on lupakäytännössä katsottu raskaus, uskonnollinen vakaumus tai kulttuuriset syyt.

   Raskaus ja lapsen syntyminen avioliiton ulkopuolella ei ole sellainen erityinen syy, jonka pitäisi oikeuttaa avioliiton solmimiseen alaikäisenä. Vuonna 2017 avioliiton ulkopuolella Suomessa syntyi 45 prosenttia kaikista elävänä syntyneistä lapsista.

   Lapsen syntyminen avioliiton ulkopuolella ei ole enää pitkään aikaan aiheuttanut sosiaalista paheksumista tai häpeää äidille eikä syntyneelle lapselle. Se ei myöskään ole seikka, joka ennakoisi yhteiskunnallista syrjäytymistä sen enempää äidille kuin lapsellekaan.

   Nykyisessä sekularisoituvassa yhteiskunnassa ei myöskään uskonnollista vakaumusta voitane pitää asiallisena perusteena muista poikkeavaan kohteluun. Myöskään kulttuuriset syyt eivät ole riittävä peruste poiketa yleisen yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksesta.

   Edelleen on syytä korostaa, että lastensuojelulain 6 §:n mukaan alle 18-vuotias on lapsi, samoin pääsääntöisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 1 artiklan mukaan. Suomen tulee myös ottaa huomioon YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassaan antama suositus vuodelta 2015, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä toimenpiteisiin alaikäisten avioliittojen kieltämiseksi.

2. *Jos poikkeuslupamenettely säilytettäisiin jatkossakin, tulisiko olemassa olevaa sääntelyä kehittää jollakin seuraavista tavoista:*

   a. *Kirjaamalla lakiin ehdoton alaikäraja*

      Kyllä 16 vuotta.

Kommentti

Viranomaisen poikkeusluvalla ei tulisi sallia sellaisten olosuhteiden syntymistä, joihin olennaisena osana kuuluu seksuaalinen kanssakäyminen siten, että se täyttää rikoslaissa rangaistavaksi säädetyn teon tunnusmerkistön (RL:n 20:6).

b. *Kehittämällä kuulemismenettelyä siten, että sosiaaliviranomaiset kuulisivat alaikäistä hakijaa aina.*

Kyllä.

Kommentti

Lastensuojeluviranomaisten tulisi kuulla paitsi alaikäistä hakijaa, myös hänen kihlakumppaniaan sekä selvittää lapsen huoltajien mielipide. Lisäksi lastensuojeluviranomaisen tulisi antaa asiasta oma lausuntonsa, joka lupaviranomaisten olisi otettava huomioon asiaa ratkaistessaan.

3. *Onko arvioimuistiossa arvioitu nykytilan sekä eri sääntelyvaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?*

Kyllä.

4. *Pidättekö nykyistä ulkomailla solmittujen alaikäisavioliittojen tunnustamissääntelyä asianmukaisena?*

Ei.

Kommentti

Sääntelyn tulisi estää poikkeuksetta avioliittojen tunnustaminen tilanteissa, joissa alaikäinen on lähetetty esimerkiksi aikaisempaan kotimaahansa vanhempien järjestämään tai näiden ja kolmannen osapuolen lasta kuulematta keskenään sopimaan avioliittoon.

Ulkomailla alaikäisenä solmittu avioliitto, kun kummallakaan ei avioliittoa solmittaessa ole liittymää Suomeen, tulisi pääsääntöisesti tunnustaa vasta kun molemmat ovat täysi-ikäisiä. Poikkeuksellisesti tunnustamisen pitäisi olla mahdollista tilanteissa, joissa tunnustamatta jättäminen johtaisi

pariskunnan ja/tai lapsen kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen tai loukkaisi perhe-elämän suojaa. Lisäedellytyksenä olisi, että molemmat puolisot haluavat jatkaa yhteiselämää avioliitossa tunnustamisasian tullessa vireille.